

LELKI PÁSZTOR

MAGYARHONI EVANGÉLIKUS GYAKORLATI HAVI FOLYÓIRAT

Felelős szerkesztő és kiadó:

Vértesi Zoltán

magyarbólyi ev. lelkész.

Társszerkesztő:

Kemény Lajos

budapesti ev. lelkész.

TARTALOM.

Könyörgés. Női v. gyermekkara Szöveg Rötzer Etekától.
Dallam: Fodor Kálmántól Győr.

Megemlékezés Eperjesi Scholtz Gusztáv ny. ev. püspök
elhunytáról.

Tanévmegnyitó beszéd. Zsoltár 34 12. Hoffmann Ernő.

Melyik az erősebb? Egyházi beszéd Luk. 7, 11—17; Ján.
11, 21—27. Kemény Lajos.

Szenth. u. 16. vasárnapi beszéd. Luk. 7, 11—17. Botyánszky
János.

Egy jellemkép. Ap. Csel. 14, 8—20. Marcsek János tokaji
ev. lelkész.

Temetési beszéd 82 éves gazd. tanácsos felett. Ján. 16,
5—7. Zulauf Henrik kalaznói ev. lelkész.

Temetési beszéd a. egy vak koldusnő felett. Jel. 2, 10. b)
fiatal családapa felett. Jak. 5, 11. Haniffel Sándor sár-
szentmiklósi ev. lelkész.

Halotti beszéd keresztleányom temetésekor. Jób. 1, 21.
Schöck Gyula.

Képek és idézetek.

VII. Reggeli levél. Pszichotechnika a magyarországi lelkész.
tanár és tanítóképzőintézetben.

Szerkesztőség és kiadóhivatal
MAGYARBÓLY, Baranya-m.

Előfizetési ár: egy hóra 1 1/2,
egész évre 18 aranykorona.

Alapított 1910-ben.

FITTLER SÁNDOR

orgona, orgonasip és harmonium készítő vállalata
modern gépekkel, villanyerőre berendezve.
Pesterzsébet, Határ-ut 20.

Készít
elsőrangu modern
gépezetes és lég-
nyomásu, tartós,
nemeshangu

UJ ORGONÁKAT

művészi kivitelben
Európai és amerikai rendszerü

HARMONIUMOKAT

Hadicélokra elrekvirált és egyéb

ORGONASIPOK

speciális készítése és szállítása.

Vállalja régi orgonák légnyomásu rendszerre való átalakítását, kibővítését, javítását, tisztítását és szakszerű újra hangolását, valamint orgonák évi jókarban tartását.

Villamos fújtató berendezések készítése. — Minden munkaért jótállást vállalok. — Felvilágosítással, tervezettel és költségvetéssel készséggel szolgálok. — Munkám szakszerű és pontos végzéséről számos egyház elismerő- és köszönőlevele tanuskodik.

I. Előfőhászok, énekek, imák, versek.

Könyörgés.

Női- vagy gyermekkar.

(Rötzer Etelka.)

FODOR KÁLMÁN.

Komolyan, lassan

p

Sopran I.
II.

1. Jó Is-te-nünk, jó Is-te-nünk, fe-léd te-kint bús
2. Add ég u-ra, add ég u-ra, minden ma-gyar bérc

Alt

mp *mf* *f*

--- sze-münk, ké-rünk Té-ged, halld meg te né-ped,
--- fo-kon új jö-vőnknek szép, dicső, fé-nyes,

mp *mf* *f*

halld meg mit zo-kog é-ne-künk!
bol--do-gabb nap-ja ra-gyog-jon!

p

Min-den-hol még Add meg ne-künk ső - tét fel - hők bo - rit - ják a
ne le - gyen már zi - va - ta - ros

súlyosan

f

hegyeket, éj - je-lünk, I - gaz - sá - gos ol - tal - maddal, szent ke - zeddel meg - bo - csá - tó osz - lasd el a
sze - re - tet - tel

súlyosan

a tempo

rit. *pp*

fel - le - get! légy ve-lünk! Jó Is - te - nünk!

rit. *a tempo*

Eperjesi Scholtz Gusztáv †

ny. ág. hitv. ev. püspök 1842—1925.

*Mert nékem az élet Krisztus és a meghalás nyereség.
Fil. 1, 21.*

Már megjelent lapunk július—augusztusi száma, midőn azt a szomorú hírt vettük, hogy magyarhonon ev. egyházegyetemünket újabb gyász érte. Gyurácz után Scholtz Gusztáv nyug. budai lelkész (1872—1918), a bányai kerületben 1906—1918-ig püspöki tisztséget viselt Krisztusi lelkületű főpásztort szőlította magához az Úr.

„Scholtz Gusztáv, kit a magyar kultúra terén kifejtett egyháztársadalmi és hazafias működéséért a király „eperjesi” előnévvel a magyar nemességgel tüntetett ki, az evang. egyház egyik legkiválóbb alakja volt. Igazi pap, igazi lelkész, ki életének egyszerű nemességével, határtalan munkabíráásával, kitartó hitével adott példát híveinek. Kiváló szónok volt, aki a klasszikus nyelvet egyesíteni tudta a szív hangjaival; a mesteri körmondatokba bele tudta vinni a vallás minden komolyságát és melegét. Nagy műveltségű ember volt, aki theologiai tudásával gyakran képviselte külföldön a magyar evangélikus egyházat.”

Emlékének a „Lelkipásztor” azzal kíván hódolni, hogy legközelebb, — ha meg tudjuk szerezni — az elhunyt püspök egyik szép beszédjét közöljük.

Kinek élete Krisztus vala, nyugodjék békében. Emléke legyen áldott közöttünk!

II. Egyházi beszédek s írásmagyarázatok.

Tanévnyitó beszéd.

34. zsoltár 12 v. Jöjjetek fiaim, hallgassatok rám, megtanítalak titeket az Úr félelmére.

Testv. az Úrban! Az ember életének kialakulása szempontjából nem csekély jelentőséggel bír, hogy milyen mértékben igyekszik eleget tenni kötelességeinek. Maguk a kötelességek a változatosság nagy gazdagságában veszik körül, szinte behálózják az embert, mint repkény a ház vagy kerítés falát. Az atyát hivatása teljesítése köti le egészen, hogy kötelességteljesítése révén, arcának verejtékével szerezze meg a létfenntartás legelemibb szükségleteit. Az anyát a háztartás ezernyi

apró-cseprő gondja teszi a kötelesség munkássává. A katonát a kötelesség tudat edzi és erősíti vártáján és a szolgálat minéműsége szerint a kötelesség érzése az, mely elüzi az álmat, fáradságot az örálló szemeiből, tagjaiból. És ahol és akinél a kötelességteljesítés iránt való elkötelezettség érzése erős és nagy, ahol nem immel-ámmal, nem vonakodva, hanem lelkesedéssel, örömmel végzik a kötelességszerű munkát, ott nem törnek elő a sziv mélyéből átkok, és szitkok a kegyelem Istene ellen, hogy henyélés helyett munkára, tevékenységre kényszeríti az ő képét és hasonlatosságát viselő embert, hanem dicséretet zengnek néki alázatos szivvel az ajkak. És ott, hol felhangzik az Istent dicsérő ének, otthont talált a szent Isten égi hajlékából egyszülött Fia által hozott békesség, megelegetés, szeretet.

De testv. a Krisztusban, kötelességei vannak nemcsak azoknak, kik mint felnöttek benne állnak már az élet zúgó áradatában, küzdenek a jobbról-balról csapdosó hullámokkal, hanem azoknak is, kik mint gyenge törékeny emberpalánták most plántáltatnak a kötelességteljesítő mezejébe, a gyermekseregnek. A boldog pihenésnek, a játékos nyárnak végére értünk s hívó, kötelességteljesítésre hívó szó hangzik újból felétek k. gyermekek. Hív és szólít az iskola, a tudás hajléka, az ismeretközlések anyja mondván: *jöjjetek fiaim, hallgassatok reám, megtanítlak titeket az Úr félelmére.*

Jelenti ez, hogy az elmúlt napsugaras nyár pázsitos játékerét el kell hagyni és új, nemes és erős elhatározással megjelenni abban a hajlékban, hol nincs annyira gondtalan játék, mint inkább szorgos, áldott munka, hol a homokbuckák, vesszőparipák és számtalan más játék, helyét elfoglalják az abc, a számjegyek, földrajzi nevek és egyéb hasznos ismertek nagy sokasága. És az ezekben való foglalatoskodás mértéke fogja majd megmutatni számíthatnak-e az egyház, a ti lelki édesanyátok, a ti guzsbakötött, ronggyászakított csonka hazátok, az áldott magyar rögök arra, hogy kötelességteljesítő polgárok lesztek egykor. Az iskolában kell már megmutatnotok, hogy dicső őseink tündöklő példája a mese erejével hatott-e csak rátok vagy úgy, hogy ennek hallatára az áldott emlékü ősök 'vágya, érzése, tettereje, vitézsége és bátorsága hus és vérré lett bennetek. Ha ez utóbbiról tesztek bizonyosságot tanujelét adjátok annak, hogy kötelességteljesítő akartok lenni s bennünk, kik szeretettel, megértéssel, örömmel öntözzük sziveitek, lelkeitek virágait, egyre erősödik a reménység hogy „a magyar név megint szép lesz, méltó régi nagy híréhez.”

Hogy pedig kötelességteljesítő legyetek egész életetek folyamán, annak kizárólagos feltétele, hogy evangéliumi egyházatoknak, a krisztusi keresztyénségnek tanításait, ne csak ismerjétek, hanem szerintük éljétek is. Ha az iskolából magatokkal

viszitek az *Úr félelmét*, úgy erősek lesztek az életharc megvívásban, úgy álltok vésszel és veszéllyel is dacolva mint erős tölgy az élet fergetegében, mert az Úr, akit félték veletek van erősít, bátorít, felemel, megvigasztal, acélossá teszi akaratotokat. Nem emberekben kerestek akkor támaszt, hanem Istenben akit félték úgy, hogy iszonyodtok még az ő parancsolatai megszegésének gondolatától is. Ily értelemben tanít titeket az iskola az *Úr félelmére*. Ezért hív benneteket ma: jöjjetek, hallgassatok reám.

De az ismeretek nyújtását az istenfélelem erősítésének munkáját az iskola egymagában nem végezheti. A tanító munkájával, ki abba beleviszi egész valóját, énjét, párosulnia kell a szülők munkájának, nehogy az az áldatlan helyzet álljon elő, hogy amit az iskola fáradságos, verejtékes munkával felépített, szülői kezek lerombolják. Abban a jó reménységben, hogy *iskola és szülők egymásra találhatnak, a kötelességteljesítésre nevelő kötelességszerű munkában, kérjük* a minden áldások Atyjától az áldást az iskolákra, gyermekeinkre, tanítóinkra, szülőkre az új tanév kezdetén. Értesse meg mindenekkel szent Lelke révén, hogy *minden bölcsesség kezdete az istenfélelem*. Így aztán áldásos lesz a vetés ideje, még áldásosabb az aratásé. Amen.

Dombóvár.

Hoffmann Ernő,
ev adminisztrátor.

Melyik az erősebb ?

Szenth. u. 16. vas.

Lukács ev. VII. 11—17.

János ev. XI. 21—27.

Kedves Testvéreim! A naini kapu felé közeledő Jézus olyan szomorú menettel találkozik, amilyen ma is mindennap temetők felé tart, gyászna és könnynek útján jár. A naini kapún kiforduló tömeget a halál sötét gyásza teszi hallgataggá, — részben az őszinte részvét, de részben a kíváncsiság hozta össze, mint ahogy ebből a kettőből áll ma is a temetések közönsége. Jönnek a városból: szűk utcák és szűk életek közül s jön szembe velük a názárethi Mester a virágos rétek és szőlőskertek közül, — égi madarak dalolnak körülötte, fehér felhők úsznak felette, életet, örökélet keresők jönnek mögötte. Amott tompa csend és komorság, emitt belső béke és derű; amott halál, hideg és kikerülhetetlen, emitt a halálon túl látó tekintet, szelid, nyugodt és bizodalmas.

Hogy fog találkozni ez a kettő? Hogyan fog elkomorodni ez a békés és reményteljes csapat, mely az Üdvözítő nyomán megy, ha szembe kerül a fájdalom és elmúlás lesújtottjaival?

Sekondokeres mevet és Jemelio.

Hogyan fog még jobban fájni a veszteseknek és síróknak az egészséges és boldog emberek derüje? Hogy megy el egymás mellett a halál és az élet, két örök ellentét, két soha-soha egyggyé nem válható, szemben álló erő?

Bizony szívdobogva kell odaállani a temető emberek közé ma is mindazoknak, kiknek friss és fájdalmas seb van szívkön szeretteik halála miatt, de szívdobogva kell oda állani a Jézust követők közé mindazoknak is, kiknek mostan, egyelőre, nem volt dolguk a halál rettenetességével és fájdalosságával. Milyen beláthatatlanra növekedik ez a két csoport: hogy terjed túl a városon és a dombokon az egyik, hogy terjed túl a réteken és a kerteken a másik, ha odagondolunk mindenkít az egyik vagy a másik csoportba... És ha megállanak egymással szemben feszült csendben és várakozásban, ha el is fojtja feltörő panaszait és zokogását az egyik, aggodalmát és elborulását a másik, ebben a félelmetes csendben a szívek még hangosabban fognak dobogni, a szemek sürgetőleg és követelően fognak a Mesterre tekinteni: mi lesz most? Mi történik? Élet vagy halál, — melyik az erősebb?

Melyik az erősebb? Ezt a kérdést már milliószor gondolták el és mondták ki az emberek, milliószor adtak rá feleletet s mégis a legtöbb ember számára külön-külön és újból kell megfelelni. Ha a mulandóság jeleit nézed, ha koporsók előtt állsz, ha sárgult őszi faleveleket látsz, ha magad, vagy hozzátartozóid öregedését észleled: mulandó, romlandó, veszendő élet felett győzedelmeskedő enyészetet és pusztulást érzel uralkodni. De gondolj csak arra, hogy ahányszor visszatértél a csendes temetőből otthonodba, vagy mikor láttad az ősz nagypapa mellett a vidám kis unokákat, mindig úgy kellett érezned, hogy folytonos levés, megújulás, erő és élet uralkodik enyészetek és pusztulások felett. *Ha a mulandóságot örök törvénynek érezed, az újjászületést is annak kell érezned. Amilyen törvény az egyik, olyan törvény a másik s e kettő együtt himbálja életedet, mint az elindított hintát: fel-le, fel-le...*

Nézz tehát te is, tesvérem, naín kapuja előtt a két csoport között álló Üdvözítőre. Nézz arra a testbe öltözött, emberformát felvett isteni szeretetre, mely a názárethi Mester alakjában áll két kérdés közé. Ha téged megindít az, mikor egy ember társad fájdalmasan szenved, ha a te szíved megtelik részvétellel, mikor édes anyát látsz gyermeke temetésén, bőven omló könnyektől áztatott arccal, vagy sírni nem tudó összetört szível, — (óh, mi ismerjük e fájdalomnak mindakét fajtáját!) és ha fel támad szívedben a tehetetlen óhajlás: bár segíteni tudnék rajta, bár el tudnám állítani könnyeit, vagy bár el tudnám indítani azokat, — (óh, mi sok temetésen sóhajtuk ezt!) akkor megérted az Üdvözítőt aki felemeli áldott kezét az édes anya felé, azt mondja neki: Ne sirj, — s megáldván a koporsót, szól a halott-

hoz: kelj fel!... És amint elfogá mindazokat a félelem, akik ezt látták, elfogná a félelem és a szent borzadály a mi szívünket is, ha ezt látnánk és kimenne ennek a hirt minden tartományba ma is, — de ez a csoda megfejtené-e ezt a kérdést neked és mindenkinek?

Ime, olvassák és prédikálják az emberek ezer esztendőkön keresztül a naini ifjú fetlámasztásának történetét mindmáig s a kérdés még mindig ott van a lelkekben a koporsók körül ma is sirnak és jajgatnak az emberek. Lenéznek a sírba, az nem felel, felnéznek a felhőkre, azok tovább szállnak, a nap éget és világít, a csillagok ragyognak s a szív kétségbe és sötétségbe marad. A naini kapu előtt megtörtént csoda, de nem hangzott el a felelet. Tovább kell mennünk az Üdvözítő nyomában, hogy azt megtalálhassuk. Azért egészítettem ki a mai napra kiszabott evangéliumi történetet a másik evangéliumból egy sokkal későbbi történetből Jézusnak ama szavaival, melyek a feleletet is megadják.

Mert ez a naini csoda csak egy jelenet Jézus életében, egy olyan szerető és megértő szívnek részvéte, mely a segítség hatalmával is rendelkezik, de sem a gyászolók, sem a tanítványok még nem fejtették odáig, hogy benézhessenek e kérdés mélysége mögé. Hosszú idő, majdnem két év kell még azoknak is akik mindennap vele vannak hosszú idő és talán sok próba kell ma is azoknak akik követői közé tartoznak, míg megérednek hitükben e nagy kérdés megértésére. Kétkedés nélkül való szent bizodalom kell hozzá, mint amilyen volt Lázár két testvérének, Máriának és Márthának szívében, — ez még a jobb, a kiméletesebbik eset, mert sokszor előfordul az is, hogy nekünk magunknak, kétkedő és bölcselkedő embereknek kell saját fájdalmainkban egész addig a kiáltásig gyötrődnünk, mely a második történetben hangzott el a bethániai sír előtt: „Lázár, jöjj ki!”...

E sír felé, melyben már negyedik napja fekszik a jó barát, indul az Üdvözítő, hogy általa az élet diadalmaskodjék a halálon, mintahogy majd végérvényesen diadalmaskodni fog húsvét hajnalon ama sírban, melybe őt magát helyezik. És a síró és szemrehányó testvéreknek, akik úgy panaszkodnak neki: ha itt lettél volna, nem halt volna meg az én testvérem... mondja meg a feleletet: „aki én bennem hiszen, ha meghal is, él, aki pedig él és hisz és bennem, nem lát halált soha...”

Ime, itt van magának az Üdvözítőnek a szavaival a szent bizonyosság és a felemelő megfajítás a te nyugtalankodó kérdésedre, minden testvérem, aki hiszel ő benne! *Túl a természeti világ változásain, túl az emberi élet törvényszerű mulandóságán, túl a láthatókon: örökkévaló és kezdettől fogva való élet vagy. Nem azért van, mert el fogod hinni, nem azért nincs, mert nem tudod hinni, — független a tagadástól és az igenléstől.*

Van, mert örökkévaló Isten alkotta ilyennek, van, mert *az elmulás is csak egyik formája*, van, mert örökkévaló célok megvalósítása örökkévaló életet igényel. Ha hiszel a Jézus Krisztusban, aki döntő bizonyíték gyanánt élt egy darabig itt a földön, *hinned kell, hogy te is élni fogsz vele. Ha pedig úgy élsz, hogy hiszel ő benne, nem látsz halált soha*, — soha mert életet látsz mindenütt: Kedveseid koporsója felett is, láthatalanná vált földi alakjuk, elfoszlott mosolygásuk, eltűnt kedvességük mögött is.

„Hiszed-e ezt?” kérdezte az Üdvözítő Márhától. Nem kérdezte a naini édes anyjától, aki nem ismerte őt. De: „hiszed-e ezt?” kérdezheti joggal tőlünk mindnyájunktól, akik ismerjük őt. És ha mink azt felelhetjük a gyászoló Márhával: Igen, Uram, én hiszem, hogy te vagy ama Krisztus, — akkor nincs számunkra kérdés élet és halál között, *akkor tudjuk azt, hogy az élet az erősebb, az élet uralkodik a látszólagos halál felett...*

És ha most még egyszer visszanezünk a naini kapú körül álló tanácstalan és vigasztalan emberek sokaságára, felbuzdul bennünk az irántuk való testvéri részvét és szeretet és úgy kérjük az örökkévaló Istent: Atyánk, adj e szegény embereknek is boldogító és megnyugtató hitet a te szent fiadban, akiről mi hisszük, hogy ő a feltámadás és az élet! Ámen.

Budapest.

Kemény Lajos.

Szenth. u. 16. vasárnapon.

Luk. 7, 11—17.

Nagy igazság, Testvéreim, ha azt mondjuk: a Szentírás *az élet könyve*. Valóban az. Ebben a könyvben *minden* benne van. Minden, ami az életre tartozik. Minden, ami szívet eltölt, szemet gyönyörködtet, akaratot erősít, tudásszomjat csillapít, minden, ami fájdalmas, minden, ami örvendetes. Mily rövid mai szentleckénk is csak néhány vers csupán; de ez a néhány vers, mint valami csodás-bűvös szelence, magában zárja a fájdalmak és örömök morajló tengerét.

Láttál-e már sötét, hideg éjszakát? Midőn gyászos, gomolygó fellegek eltakarják a csillagokat; midőn elhangzó, síró szél borzongatja a mezőnek harmattól könnyező virágát és a magányos emberi szívet? Roskadoztál-e már a fájdalom súlya alatt, midőn az elhagyatottság minden kínja, az életnek minden gondja s annak üres, hű volta jéggé fagyasztott szivedben minden örömet, letarolt minden reményt és kikapasztott minden könnyűt?! — És aztán láttál-e rózsaujjú, mosolygó hajnalt, midőn üde, zöld lombok között madársereg köszönti dalával az újraszülető napot, mely derűs aranyfényvel mindent életre ébreszt, minden körülragyog?! Hallottad-e a boldogító öröm angyalszárnyainak suhogását, midőn nagy, szent érzésektől feszülő kebelled, vidám bátorsággal eltelve jártad az élet útját, mely árnyas ligetektől szegélyezetten úgy visz el a távol

kéklő ködében, mint halhatatlannak hitt lelked a végtelenség és örökkévalóság nyugosztaló, szent mélységein?! *A fájdalom e hideg, bánatos homálya és a derűnek hajnalfénye* s minden, ami ezek közé esik s ami ezekkel jár, benne foglaltatik e néhány versben. Ezért olyan az, mint valami *fekete fáklya*, melynek *lángja* lobogva csap az *égre* fel.

Bizony sötét e fáklya törzse. Sötét és komor, mint egy temetési menet, mely — szentleckénk szerint — most hagyá el Nain városának kapuit. Sötéten s komoran haladnak egymás mellett néma lassúsággal, csupán az elsíratók éles kiáltozása merül törként a vergődő szívbe. Sokan vannak. A részvét sarkalja őket. Miért ne kísérnék el utolsó útjára a szegény özvegy fiát?! Lehet, hogy nem mindannyian foglalkoznak gyászos gondolatokkal. Lehet, hogy nagy részük közömbös: hisz' mindegyikük lénye egy egész külön kicsiny világ, amelyet érckötelékek, arany-ezüst szálak vagy elfoszló fonalak fűznek e világhoz. Ha lelkük szálai egymással találkoznak, egymást érintik vagy egymással összevannak fonódva, akkor az egyik remegését megérzi a másik is s ha az egyik elszakad, összekuszálódik a másik is és sokáig tart míg az időmúlás észrevétlen keze újból elrendez mindent. De ott is, ahol e szálak nincsenek összefonódva, a temetési menet legközömbösebbjeinek lelke előtt is végigvonul olykor egy-egy árnyfelhő s a koporsón révedező arcukról leolvasható a sóhaj: amikor majd *engem* visznek! Ma *neked*, szegény ifjú, holnap talán *nekem!* De van ott valaki, akinek a lelke teljesen össze volt fonódva az elhunytával, lelkétől-lelkezett egyetlen nyermekével: az *édesanya*. Aki most egyedül maradt, mint szedett fa a puszták közepén. Szomorú volt a sorsa addig is. Özvegy volt. És sokszor kellett keserűen tapasztalnia a próféták szavainak igazságát, amidőn azokat ostorozzák, akik az özvegyet zsarolják, elnyomják, lenézik, bajában nem segítik. Óh, de legalább volt valakije, aki védelmezte, volt valakije, aki szeretetének melegével árasztotta el, midőn megsebezte a világ szeretetlensége. Volt valakije, akinek azt mondhatta: fiam s aki még utolsó órájában, az önkívület lázas perceiben is egyre azt suttogta: anyám! De most már senkije e földön s panaszos szava zokogásba fül.

De mégis *van valakije!*

A temetési menettel szembe jön az úton egy másik menet. Nyugodtan, vidáman, derűsen. Hisz' élén ott halad a mennyei jószág és világosság: *Jézus*. Az ő társasága öröm és boldogság. És amidőn a két menet összeér, ez a másik, ez a derű, nyugodt menet magába olvasztja azt a komor, szomorú menetet, mint ahogy a tenger magába fogadja a kicsiny patak habjait. Mert amint Jézus látta az özvegy fájalmát, megállította a koporsót, illetve azt s egy szavával életre keltette az ifjút halottaiból. Óh, el tudjuk-e képzelni az édesanya örömét, midőn látta, miként

térnek vissza megsiratott fia halvány orcáira a rózsák, mint sugárik megtört szeme ismét fiúi szeretettől, mint hagyja el a koporsót s szegődik anyja mellé, hogy ez az ő oldala mellett tegye meg *élete legszomorúbb útja helyett legboldogabb menetét*. Képzeltük a körülállók szent öröme való megdöbbenését! Nem gondolt már senki az enyészetre, senki a halálra! Mindenki úgy látta, hogy az út szegő ciprusok nem bólongatnak, már oly szomorúan, az út felszálló pora nem oly fátyolos többé... s szeretettel vegyes csodálattal nézték azt, aki előttük állt: *a halál legyőzőjét, az élet Fejedelmét!* Siralmuk öröme fordult, mert *találkoztak Jézussal*.

Testvéreim az Úrban! Úgy látszik nekünk, hogy az a naini temetési menet folyton ismétlődik. Sőt mi több, nem egyéb az mint jelképe az ember földön való vándorlásának. Mi is folyton temetünk. Szívünkben folyton zúg a harang, amely hirdeti: mindennap egy lépés, mely saját sirodhoz visz közelebb. S hiában visz útunk dús virányokon, hiában szakítjuk le annak virágait, az illat, melyet a szél visszasodor felénk: e leszakított virágok megtört, megfakult illata... Folyton ravatal mellett állunk, amelyen egy-egy betöltött vágyunk, vagy szárnyaszegett reményünk pihen. Es a koszorúk, melyeket az emlékezet képében melléjük helyeztünk, e koszorúk hervadó virága egyre azt suttogja: vissza nem jő, ami elmúlt. Az az hogy visszajön. Visszajön minden: az átélt boldogság épúgy, mint az átélt fájdalom. S mindkettő oly hatást tesz a lelkünkre, mint valami távolból hangzó gyász induló síró akkordjai. Avagy nem ragyog-e könny szemedben, midőn vissza gondolsz a letűnt boldog gyermekkorra. Amidőn álmaidban bejárod az atyai hajlék régi, kedves helyét s ébredéskor sóvárogva gondolsz vissza rá, mint a búcsúzó nap aranyfénytől övezetten a messze-ségbe sülyedt mesés-búbájós világra. Nem ragyog-e könny szemedben, amidőn viszagondolsz a gyermekkel, a hitvessel eltöltött boldog napokra, akik talán nicsenek többé. Emlékszel-e a menyasszonyi koszorúra? Emlékszel-e a társas, víg napokra, az örökre kötött barátságra, tervektől, vágyaktól, reményektől zsongó szivedre emlékszel-e?... Óh, ezek közül annyi pihen már lenn a csöndes sírban s felettük világít reszkető csillag gyanánt az emlékezet örökké égő lámpája. Hányszor reméltél és hányszor csalódtál. Hányszor küzdöttél és hányszor elbuk-tál! Hányszor lebegett leked előtt eszme és eszmény és hányszor kellett látnod, miként tiporják azt sárba mások, mint nyúlnak hozzá durva kezekkel, mint ahogy az éretlen gyermek összetöri a lepke szárnyait s letörli himporát... Igen, a legtöbb ember arcáról leolvasható valami titkos fájdalom, mindenkinek van valakije vagy valamije, akit-amit elsirasson, akit-amit eltemessen. Így haladunk mindannyian szomorodott szívvel, gondoktól gyötörtén saját sirunk felé fásaszító utunkon,

amelynek talaját azok haló porai alkotják, akik előttünk hal-
tak meg s amelyet azok is fognak taposni. akik még csak
lesznek.

De velünk szemben is jö egy menet: nyugodtabb, vidámabb,
derüesebb, mint a miénk. Akik alkotják, azok szemében erő, bi-
zalom, bátorság sugárzik. Élükön ott halad a tisztaság és jóság
hófehér királyi palástjában názárethi Jézus! Rajtunk is meg-
könyörül, feltámasztja a mi vesztett reményeinket is, a mi
szívünkbe is erőt, bizalmat önt, letörli a mi könnyeinket is.
számunkra is megtöri a halál hatalmát, nekünk is életet aján-
déz. Mily rendületlen bátorság, fenséges erő, derüs nyugodt-
ság, ami eltölti lényét! Pedig tekintünk csak az ő életére!
Neki is meg kellett halnia, mint nekünk és százszor inkább
kinos halállal, lenézve, megvetve, kigúnyolva a kereszten!
Szenvedett ő is, mint mi: nem volt hová fejét lehajtania. Az
emberek gyakran fájdalmat okoztak neki, gyakran csalódott
még tanítványaiban is... de azért nem csüggedett. Törhetetlen
kitartással járt és tanított mindenfelé! Bár maga szegény volt,
mégis könyörült az éhezőkön. Bár az ő sorsa — előre látta —
szomorúbb volt a koldusénál s szenvedései nagyobbak a leg-
nagyobb betegénél, szerető karja mégsem ernyed el s meggyó-
gyította a szenvedőt. Ha valaki, ő elmondhatta volna: elég
nekem a magam baja, minek törődjem a másokéval, mégis
mindenkiével törődött. Nem esett kétségbe az élet hiábavaló-
sági felett, hanem saját élete árán is azon volt, hogy azt
szébbé, jobbá, boldogabbá tegye. Igen, mert benne ott élt az a
kitörölhetetlen tudat, hogy ő az ő Atyjának *szerető gyermeke*.
Ezért zarándokolt ő csüggedetlenül, bár szenvedve, de két-
ségbe nem esve az örökkévalóság felé. És útja ma is tart és
mindörökké is fog tartani. Mi belénk is beléknklántálja azt a
tudatot, hogy Isten a mi szerető Atyánk s földi utunk kis része
csak az örökkévalóságnak. — Előre hát csüggedetlenül! Jézus
kezét fogva ha elbukunk százszor, talpra állunk százszor!
Akárhányszor csalódtunk legyen is, remélni tudunk újból! Ő,
egyedül Ő az, aki fel tud vezetni bennünket az erőnek, a hit-
nek, a reménynek szent hegyére, ahonnét nem sötét, ködös
völgyekre, hanem világos, napfényes mezőkre esik a mi tekin-
tetünk. Ő az, aki a mi komor temetési menetünket is vidám
diadalmenetté változtatja, csak rajta legyünk mi is, hogy *talál-
kozzunk Vele*. Ő az a mennyei szikra, aki a mi sötét életfáklán-
kat lángra tudja lobbantani, hadd hirdesse annak égre csapó
lángja: honnét származunk és hová kell törekednünk! Sorsunk
nem a halál, sorsunk az élet!

Ezt hirdeti mai szentleckénk. Az élet győzedelmét a halál
felett! Jézus győzedelmes szeretetének melegét a halál, a meg-
semmisülés hideg tagadásával szemben. Nézz Őreá, te, akinek
bánatod van, te, aki szenvedsz, te aki azt hiszed, hogy a szo-

morúság könnyei örökre fátyolt vontak szemeid elé, hogy soha meg ne lásd a remény hajnalragyogását! Nézz Óreá, te, kinek lelkére felleget borított egy-egy ravatal gyásza, nézz Óreá, te, akit elmúlt örömök elhervadt virágok múlttól visszazálló illata lebeg körül, nézz Óreá, te, kit megfosztott ennek a létnek göröngyös útja, kinek szivéből egy-egy csapás számüzte minden diadal vágyát és reményét, nézz Óreá s lásd meg, miként lesz az az út, amelyen Ő halad, az élet útjává, miként élednek lábnyomán a remény és öröm tiszta virágai, miként simulnak el körülötte a temető hantjai s miként hirdeti minden szavával, minden tettével az élet diadaligéit: Ti azokéi vagytok, kiket szeretettek, ők pedig a tiétek, kik titeket szerettek — örökkön örökké!

Légy támaszunk, élet Fejedelme,
 Utunk, ha rögös, terhünk ha nehéz,
 Te önts erőt elcsüggedt szivünkbe,
 Ha pályánk célja messzeségbe vész.
 Ha bánat üldöz, fájdalom szorongat,
 Ha sír fedí, akiket szereténk,
 Ha kétségek közt ingadoz a lelkünk,
 Te légy, Urunk, a biztos menedék! Amen.

Botyánszky János.

(A vers — itt többesszámba áttéve — Kovács Sándortól.)

Egy jellemkép.

Ap. Csel. 14, 8—20.

Mindenkor nagy tiszteletet ébreszt bennünk Pál apostol egyénisége. Határozott férfi, akit a meggyőződés vezet. Iskolázott szellemű ember, aki teljesen jártas korának tudományos világában. Gondolatainak mélységei előtt tisztelettel és csodálattal állunk meg. A törékeny, beteges test felett teljesen uralkodik az eszményekért hevülő lélek, amely csak egy életcél követ: megismerni az igazságot és szolgálatába állítani az egész életet. Ez a lélek volt az, amely elvezette a Krisztushoz, akiért odaadott mindent, elfelejtette multját minden tiszteletreméltó hagyományával együtt, akinek a szereetéért odaadta a csendes, nyugalmas életét, türte a szenvedéseket, hordozta a mártíromság keresztjét, hófehér lelkében a Krisztus képét, ihletett ajkain a Krisztus örök ígéit meghordozta az akkor ismert világ minden táján. Rápillantva erre a munkára, a nagy lélek méltó öntudatával mondhatta: *többet munkálkodtam, mint a többiek mindnyájan,* de az Istennel járó mélységes hit alázatával azt is hozzátette: *de nem én, hanem az Istennek velem való kegyelme.* (I. Kor. 15, 10.) Megbámulom a keresztényen hit mélységeit és magaslatait bejáró nagy szellemű hőst, de azután az ő szavaival élve „meghajtom térdimet” a gondviselő Isten előtt s belépek

abba a szentélybe, amelyből ez a nagy szellem kiszállt, s meglátom ott a *keresztyén jellemű apostolt*.

Két fenséges dolog kapcsolódik össze előttem Pál apostol képében : a nagy szellem és a *nagy jellem* s én ezt az utóbbit nagyszerűbbnek, fontosabbnak látom.

Nézzünk körül a mi világunkban. Látjuk a szellemi élet diadalait, a tudományos munka szemképráztató eredményeit, látom a kiváló szellemek egész sorát a politikai, gazdasági életben, látok hősokeket az élet küzdelmeiben, látok szorgalmas, munkás, szeretet gyakorlásában is élő embereket, látok tiszteletre méltó lelkiületeket, de nagyon, nagyon kell keresnem a *keresztyén jellemeket*. Ebben a mi időnkben, amelyről rövid idővel ezelőtt azt olvastam, hogy itt „egyedül a templom már a tisztesség és szeretet háza”. Nem akarok sötéten látó, csak kritizáló erkölcsbíró lenni, amikor megállapítani akarom, hogy korunknak nem csak a testi életében, divatjában, szórakozásaiban hódít valami felháborítóan ledér könnyelműség, hanem terjed ez a lelki életben is, a kötelességek laza felfogásában, erkölcsi értékek elhomályosulásában. Könnyelmű szánakozásokat, értéktelen megszokásokat, amiket csak pár évtizeddel ezelőtt egészen helyesen illetlennek, az erkölcsi törvénybe ütközőnek tartottak, ma már nem is tartunk bűnnek, mert általánossá váltak.

Alig néhány évvel ezelőtt nagy hajótöröttségünkben bekapaszkodtunk két felséges erkölcsi értékbe: az *Isten és háza kultuszába*, de elfeledtünk azoknak az erkölcsi törvényekkel is összeegyeztethető tartalmat adni, s ma már azt kell látnunk, hogy foszlányokká szakadozik úgy a hazafiság, mint a vallásosság; amott az önmagáról megfeledkezni nem tudó nemzeti önhittség, emitt a fanatizmusig fokozódó felekezeti türelmetlenség hódít.

Nem is csoda, ha néha egy tisztább, szebb világba szeretnénk elszállani, ahol nem annyira hazugok az ajkak, ahol tartalma van a beszédnek, ahol az emberek jobban becsülik és szeretik egymást!

Nem is csoda, ha az embernek valami ösztönös, ősrégi sóvárgást éreznek szebb, igazabb, tisztább után, aminek épen Pál apostol úgy adott kifejezést: *a teremtett világ sóvárogva várja az Isten fiainak megjelenését* (Róm. 8, 19.)

Bizony sóvárogva várja ezt a teremtett világ, sóvárogva várjuk mindnyájan. (Nem elég azonban sóvárognunk, hiszen mi ezt meg is valósíthatjuk.)

Nekünk vannak eszményképeink, akiket áthatott a Krisztus szeretete, akiknek életéből vonzó színekkel ragyog egy lebilincselő kép: *a keresztyén ember jellemképe*.

Egy ilyen képet mutat nekünk a felolvasott bibliai rész is. Két oldalról mutatja be nekünk az apostolt: *az embernek kegye és megvetése közben*. (Dryánder.) Mindakettő nagy kísértések elé állítja az embert. Elszédít a siker és szertelenségek felé

ragad; megzavarnak s valódi értékünket elfeledtetve az elbizakodottság és a lenéző gög egyetlen polcára helyezkedünk az emberek sokszor nem is szívből fakadó elismerése, színlelt hódolata közben. Mennyi embert állított már magasra és döntött a mélységbe az emberek dédelgető viselkedése.

Nagy kísértő azonban a megvetés és gyűlölet tapasztalása is. Micsoda elkeseredést, könnyelmű bosszúvágyat, kegyetlenséget ébresztett fel az embernek szívében, ha szeretet helyett megvetést, elismerés helyett gyűlöletet kellett tapasztalniok.

Gondold el, milyen volnál Te az embertársaid szeretetének és milyen volnál embertársaid gyűlöletének közepette?

Figyeljük csak meg Pál apostolt e két ellentétes körülmény közben.

Kisázsia egyik tartományának, Galaciának, egy városában, Lystrában van az apostol. Barnabás az útítársa. Egy teljesen béna embernek adja meg Isten segítségével a járási képességet. Hire fut az esetnek; a csoda felrzza az embereket s felélénkíti a képzeletüket. Az emlékezet a multnak egy kedves képét idézi fel. Legenda volt az csak, de az ő naiv, pogány hitük valóságának tartotta. Ez a legenda arról szolt, hogy egyszer a klasszikus világ két istene: Jupiter és Mercurius meglátogatták a szomszéd tartományban, Frigiában lakó embereket. Szállást kértek tőlük. de senki se akarta befogadni őket, csak egy öreg házaspár — Philemon és Baucis — nyitotta meg szives szeretettel a kunyhóját. Az egész környéket özönviz pusztította el büntetésképen, de Philemon kunyhója fényes templommá változott, melyben az isteneket dicsőítették. Végül az öreg házaspár egy időben távozott az életből s az istenek zöldelő fákká varázsolták őket.

Ez a régi legenda jut eszökbe a lystraiaknak Pál és Barnabás láttára a csodatétel hatása alatt. A régi istenek visszatérését látták s valóságos isteni tiszteletben akarták részesíteni őket.

Olyan végtelenül kedves, vonzó kép: az emberek hódolata, áhítatos tisztelete között álló apostol, ki nem akarja elfogadni az emberek imádatát, hanem határozott vallomástétellel oda óhajtja terelni azt ahhoz, akit minden hódolat, áhitat és imádat illet: az örökkévaló Istenhez.

„*Mi is hozzátok hasonló természetű emberek vagyunk*“ — mondja az apostol. Mennyire más, mint mi emberek, akik épen annak a kidomborítására törekszünk, hogy mi nem az embertársainkhoz hasonlóak vagyunk, hanem előkelőbbek, műveltebbek, gazdagabbak stb. Az apostolnak van igaza istenfélő alázatosságában s nem nekünk hiú kérdéseinkben. Nagyon hasonlóak vagyunk a mi megkülönböztetett embertársainkhoz. Testvérek vagyunk nemcsak Istentől való származásunkban, hanem gyarlóságainkban, bűneinkben is.

Milyen kimagasló, felénk emelkedő, az alázatos apostol egyszerű alakja!

A kép változik. A hódoló tömeg az izgatók szavára hall-

gat... az áhítatos tisztelet eltűnik s helyét szenvedélyes gyűlölet foglalja el. A pálma és a töviskoszorú nagyon kezeügyében esik az embernek. A visszautasított imádat helyett jön megkövezés. Az apostolt az emberek megvetése közben látjuk. *Ott se ragadtatja el magát. Nincs vádoló, káromló szó az ajkán.* Most csendes *türelme* a vallomás.

Mennyire független a világtól, az emberektől az apostol! Az emberek kegye és megvetése érintetlenül hagyja a lelkét.

Milyen más az apostol, mint mi vagyunk. Minket szüntelenül befolyásol az emberek szeretete, vagy gyűlölete. A legtöbbször nem mi szabjuk meg akaratumk irányát, hanem embertársaink irántunk való érzelmei. Mi nem vagyunk függetlenek a világtól, az emberektől, hanem azok rabjai vagyunk.

Kicsinyek, nagyon kicsinyek vagyunk Pál apostol mellett! A mi jellemünk még általános emberinek is gyöngé, hát még keresztyének!

* *

*

A nagy jelleme megismerése azért fontos, mert megismerjük gyarlóságainkat és ösztönzést nyerünk a nemes példák követésére. Pál apostol jellemének a megismerése is ilyen célt szolgál, sőt különböző értéke is van, mert nem csupán általános emberi szempontból kiválóan szép *emberi* jellemet mutat fel nekünk, hanem ennek magasan felette álló *keresztyén* jellemet; mely független a világtól, de mélységesen függ a Krisztus szeretetétől. Mintha csak az ő életéből vette volna egyik alapos ismerője és lelkes tanítványa, a mi Lutherünk azt a tanítást, mely szerint a keresztyén ember mindenek szabados ura a *hit* által és mindenek készsége szolgálja a *szeretet* által. Ámen.

Tokaj.

Marcsek János.

III. Alkalmi beszédek és elmélkedések.

Temetési beszéd

mely cantate vasárnapján egy diasporában élt 82 éves gazdasági tanácsos felett tartatott, aki 61 évig állt egy grófi uradalom szolgálatában, tiszta kath. helyen Ján. 16 5—7.

Gyászoló gyülekezet, testvéreim az Urban! Az imént elhangzott szent ígéket Jézus röviddel keresztrefeszítettése, eltemetése előtt intézte tanítványaihoz, amikor még együtt volt velük, s ezek még örültek, miként a menyasszony örül, míg vőlegénye vele van. De isteni vőlegényük már kezdi fellebbenteni a közeli jövőt titokzatosan elfedező fátyolt: „Egy kevés idő, és nem láttok engemet”; „most pedig elmegyek Ahhoz, aki küldött engemet”.

S ha a tanítványok fogalmilag nem is értik Jézus e prófátai szavainak jelentőségét, mindazonáltal halálos sejtelem szállja meg szívüket és mélyen elszomorodnak. „*Senki sem kérdezi tőlem közületek: Hová mégy?* Hanem mivelhogy ezeket beszéltem néktek, a szomorúság eltöltötte a szíveteket.”

Testvéreim! Mi, akik a szomorúság jegyében állunk itt e koporsónál, nem bírálgatjuk, nem kicsinyeljük le a tanítványok szomorúságát, mert megértjük azt. Legalább mindenki, aki csak egyszer is érezte fullánkját e költői szónak: „Nincs a világon vesztes, csak én”; aki csak egyetlen egy súlyos veszteséget volt kénytelen elsíratni: a kicsiny, elárvult gyermek, ki édes anyjának ringató dala, csókos ölelése és édes atyjának a gyermeki szívét vég nélküli bizalommal s megnyugvással eltöltő mosolya nélkül tér esténként nyugovóra, avagy a megöszült szülő, ki, 70—80 esztendő terhe alatt meggörnyedve, könnybe borult szemmel, síri némasággal nézi, nézi, hogyan viszik gyermekét, szíve szerelmét, földi reménységét a temető kertjébe; a hitves, ki elvesztette hitese férjét, élettársát, avagy a férfi, az egykor erős, dacos, büszke férfi, aki oly nyomorultnak érzi magát, mivel eszményét, ideálját, mely hevítette s benne és általa teremteni képes volt, a porba hullani látja; avagy bárki is, aki boldogtalannak érzi magát, mivel úgy tetszik neki, hogy az ő Istene, Megváltója eltávozott tőle s árvaságra juttatta — óh, ők megértik, mi megértjük a tanítványok szomorúságát, fájdalmát! S a megértés részvétet fakaszt a szívekben.

Gyászoló özvegy, ker. testvérünk! Az élő Ur Isten veled és elhunyt férjeddal is különös és hosszas beszélgetést folytatott. És bizonyos kemény volt ez a beszéd. Ő hozzá hosszas betegség s végül a haláltusa által, te hozzád pedig hűséges betegápolásban eltöltött nyugtalan napok és álmatlan éjszakák által szólott. Immáron befejezte Isten kemény beszédjét s utolsó szavához kitette a pontot: ez szerettednél a halál, nálad pedig a halál okozta s a halál áldozatát magába záró e koporsóra hullatott könnycsepp. Ha még egyszer el akarjuk olvasni az ezen isteni ponttal lezárt mondatot; ha a gyászbaborúlt özvegy mély bánatának s a bánattal szemben érzett mély részvétünknek a könnycseppjén keresztül visszapillantani akarunk az elmúlt életre, önkénytelenül a zsoltárköltő szava tolul ajkamra: „A mi esztendeinknek napjai 70 esztendő, vagy ha feljebb, 80 esztendő, és ha értékesek voltak, munka és fáradozás voltak”. Elhunyt testvérünk Isten kegyelméből megérte a hetvenet, sőt a nyolcvanát is túllépte. És ha igaz az, amit a zsoltárköltő mond — pedig igaz —, hogy munka és fáradozás, küzdelem értékessé tesz az emberi életet, akkor az ő életét értékesnek kell mondanom, hiszen a munka és küzdelem szakadatlan láncolata volt az. Hogy élete tele volt éjjel-nappal tartó munkával, azt nálamnál jobban tudjátok ti, kik eljöttetek egy-egy kis nefelejtset halóporára ültetni; kik fél századnál tovább éltetek körötte, láttátok

működését tizenhatodik évétől kezdve, majdnem élete végéig hosszú 61 éven keresztül; kiknek közvetlenül és közvetve, felfelé és lefelé, hűséggel és vas szigorral, de mindenkor bámulatos genialitással szolgált. Életének küzdelmeiről pedig minden szónál ékebben az a 82 év beszél, melyet Isten kegyelméből megért. Mert ha az a harminc s egynehány esztendő, mely nagy részünk vállait nyomja, elegendő volt ahhoz, hogy hajunk szála őszbe csavarodjék, — nem öröm és vigasság, hanem küzdelem, gond és súlyos meglátogatások folytán —, akkor mennyi, de mennyi küzdelemnek rejtett és nyilvános forrása kellett hogy legyen az ő 82 éve, az a 82 év, melynek kezdetén — amikor mint 5—6 éves gyermek a szülőfalu utcaporában játszadozott — a magyar nemzet gigászi harca, a szomorú Arad, s amelynek végén, a közeli múltban a magyar nemzet még nehezebb harca, a még szomorúbb Trianon áll, mintegy ékesen szóló jelképéül annak, hogy egész élete küzdelem keretében folyt le. Az utolsó öt esztendőben (5 évvel ezelőtt lett a 40 s néhány éves nő az elhunyt második felesége, aki voltaképen a betegápoló szerepét töltötte be) gyászoló testvérünk, a te amazoni női lelked gyengéd kezekkel igyekezett a küzdelemben elfáradt szívét csillapítani, az örömkelyhet édesíteni, amennyire csak lehetett. Most pedig az Úr, a békesség Istene elhívta az ő békességébe: elég immár! Az az isteni szózat, amely az embert s őtet is különösen küzdelemre szólította, mint csendes szellő lágy fuvalma érintette szívét: „Légy csendes szívvel és békével!”

Amunkás, tevékeny ember megpihent. Pihenjen békében!

De e csenddel s békével szomorúság és gyász tért be hozzád, gyászoló özvegy. Azonban hadd mondjam meg néked én, aki Mesterem a Jézus Krisztus nyomdokaiban tanultam és tanulok a szenvedővel együtt szenvedni és a síróval együtt sírni, hogy a Krisztus tanítványának, a Krisztus követőjének, az igaz keresztyénnek nincsen oka szomorúságában kétségbeesni, semmi körülmények között, még a koporsónál sem, még akkor sem, ha a koporsó földi életének mennyországát, egyetlen nagy boldogságát látszik is eltemetni. Mert a halál elnyeletett diadalra a Jézus Krisztus által. „Halál, hol a te fullánkod? Pokol, hol a te diadalmad? ... Hála az Istennek, aki a diadalmat adja nekünk a mi Urunk *Jézus Krisztus által*.” Igaz ugyan, hogy J. Kr. is meghalt és el is temettetett, hogy ezzel is kimondhatatlan sok boldogságot eltemető zordon sírt édes álmok bölcsőjévé avassa, de miként a hős vitéz a maga fegyvertárából új fegyverzetben, miként a nap az éjszaka sötétségéből fényes ragyogással előjön, úgy jött Ő ki rideg kősírházból, azzá lévén ez által, ami volt: örökké élő Istenné, és egyúttal a feltámadás zsengéjévé. Mert nem csak Nála volt igaz, hanem nekünk is igaz lesz, amit Pál apostol mond: „*elvetetik érzéki test, feltámasztatik lelki test*“. A halál nem ura a léleknek. A lélek halhatatlan. Ezt mondja az ókori görög bölcselő, ki a lélekben meg-

semmisíthetetlen tevékeny erőt lát; ezt mondja a jelenkor tudósa, akinek az a hitvallása, hogy a világban működő energiából egy morzsányi sem veszhet el, hogyan semmisülhetne meg a halálban az emberi szellem, mely az elképzelhető legnagyobb energia? A lélek halhatatlan. Jézus, a tudósok tudósa, a próféták prófétája pedig utólérhetetlen egyszerűséggel mondja: „Én vagyok a feltámadás és az Élet: aki hisz énbennem, ha meghal is él. És aki csak él és *hisz én bennem, soha meg nem hal*”. Ésszel ezt felfogni nem tudjuk, de a *szívünk* tanít meg ez életigazságra, pedig Pascal azt mondja, hogy *az a legnagyobb igazság, melyre a szívünk tanít*. Ezért mondtam, hogy ker. embernek még halottja szomorúságában sincsen oka kétségbeesni, sem a haldoklónak, sem a halottját siratónak. Hitetlen ember, aki az örök élet reménysége nélkül néz a halál elé, vigasztalan s nyomorultabb a gondolkozás nélküli féregnél, s élete s halála egyetlen nagy megsemmisülés, de a feltámadott Krisztusban hívőt *az Isten Lelke, a Szent Lélek megvigasztalja*. Hogy elhunyt testvérünk Istenével milyen viszonyban volt, nem tudom. Nem is feladatom s általában nem is emberi feladat ezt felülbírálni: a mindent tudó Isten fog ítélni ő felette is. Azt azonban tudom, hogy elhunyt testvérünk egyházát nem tagadta meg, miről évekkel ezelőt bizonyosságot tett (végrendelemben megemlékezett az egyházzól), s ha egyházát nem tagadta meg, akkor szabad remélnünk, hogy egyháza fejéhez, a Krisztushoz is hű maradt annál is inkább, mivel a magas életkor, melyben az ember mindinkább érzi a földiek semmiségét, a lelket Isten felé irányítja. Akkor pedig megvigasztalódva s békességgel tért nyugovóra.

Ez a Szt. Lélek, mely a hitet szüli, az emberi szívekben s bennünk a békességet, a megnyugvást, a megvigasztalódást teremti, térjen be hozzád is, gyászoló özvegy. Nem utallak emberek barátságára, szeretetére, mert ez olyan, mint az őszi falevél, mely rövid néhány óra alatt elsárgul s a porba hull. Nem utallak fényre, gazdagságra: ennek nincs vigasza, csak elmulása van. Szegénységgé vált hajdani gazdagságtok mutatja ezt. Istenedhez fordulj! Csendes életed most még csendesebb lesz. Ha egyedül s elhagyatott vagy: Ő veled van, bármerre jársz: Ő mennyei fényvel áraszthatja azt el. Ha csüggedsz, ő bátorít. Ha gyenge vagy, ő erősít. Ha az élet küzdelmét már nem bírod, ő veled és éretted küzd, az utolsó akadályon is átsegít, az ő Szt. Lelkének erejével, melyet elküld annak, aki Őt szereti! Szeresd Őt, maradj hű Hozzá, a Vigasztalóhoz! Ámen.

Kalaznó.

Zulauf Henrik. ev. lelkész

Temetési beszéd

a) egy agg, vak koldusnő felett.

Jel. II. 10.

Minden embert, gazdagot vagy szegényt, királyt vagy koldúst utolér a halál. Mindnyájan porból vétettünk, porrá kell lennünk. Ez a mi közös sorsunk. A míg élünk, különböző úton járunk. Az egyiknek kedvez a szerencse, a másikat üldözi a balsors. Az egyik bővelkedik a földi javakban, a másik nélkülözi még a mindennapi kenyeret is. De akárhány gazdag, kinek mindene megvan, mit szeme, szája kíván, mégis szegény és akárhány szegény mégis gazdag, bár az emberek jószívüségéből tarthatja fenn magát. Hogy értsük ezt? Ugy, hogy akárhány gazdag, ha van is pénze, vagyona, lelki kincsekben szegény és akárhány szegény, ki éhezik és szomjuhozik, ki nagy inséget lát, gazdag lelki javakban, szívében ott él a hit, szeretet és remény!

E gyászokporsó lakója is szegény vala. Sokat nélkülözött, szenvedett. Kezemunkájával keresé meg, míg teheté, mindennapi kenyerét. Nem szégyenlé a munkát s bár élte javakorában veszté el szemevilágát, mégis kezemunkájával tartá fenn magát. De eljőve az idő, midőn testének ereje megtörött, midőn dolgozni már nem volt képes, midőn kénytelen volt az emberek jószívüségé által nyújtott könyöradományokból életét fenntartani. Tapasztalhatta akárhányszor, hogy milyen szívtelen a világ, milyen kevesen vannak azok, kik teljesítik a szeretet nagy parancsolatát. És ő mégsem zugolódott az Ur ellen, mert, ha szegény is volt földi kincsekben, annál gazdagabb volt a lelkieben. Szívében ott égett a hit szent tüze; ott lakozott a szeretet, remény angyala. És az Ur nem is hagyá el őt. Ha nem is volt már neki rokona, mégsem maradt magára agg napjaiban, betegségében, adott az Ur neki hű gondviselőt, ki felkarolta őt, híven ápolta, mintha saját édesanyja lett volna. De ime az Ur magához vevé hű szolgáló leányát s megadá neki hitének jutalmát. Hű vala mind halálig s így, mi hisszük, el is nyéré az örök életnek koronáját!

Mi pedig, kik még járjuk a földi utakat, tanuljuk meg elköltözött agg testvérünktől azt, hogy ne földi kincseket keressünk s gyűjtsünk magunknak, melyeket a rozsdá, moly megemész, a tolvajok kiásnak és ellopnak, hanem szerezzünk mennyei kincseket, melyekkel biztosíthatjuk magunknak a mennyországot! Amen.

b) egy fiatal családapa felett.

Jakab V. 11.

Miként az ibolya a bokor aljában, miként a folyóka az erős fatörzsbe kapaszkodva keres védelmet, — akként a gyenge nő

az erős férfi karjában talál oltalmat. Milyen boldog, mikor látja, hogy szeretett hitvese, igaz odaadó szeretettel küzt, fárad családjá jólétéért. De a milyen boldog a feleség az őt szerető munkás férje oldala mellett, olyan fájdalmas neki az, ha hű életársát elveszti, ha az, kivel összeforrt egy életre, kidől mellőle. Miként az ibolyát jobban éri veszély, ha a bokrot emberi kéz kivágja; miként a folyóka elhervad, ha a fatörzs kidől, akként a nő is, ha elveszti jó férjét, egyedül áll a világban.

Ezt az igazságot hirdeti nekünk ez a gyászokorsó is. A könnyörtelen halál egy fiatal életnek vetett véget és dúlta föl egy család boldogságát, örömét. Keresztyén atyánkfia földi életének 39., boldog házasságának 8. évében hagyá el, a jóságos Istennek megfoghatatlan akaratából, földi vándorlásunk színheylét. „Uram, miért cselekedted ezt velünk?” E kérdő fohász kél a fiatal özvegy, az apátlan árva, az özvegy édes anya, a jó testvérek, rokonok ajkáról. „Mit cselekedjünk?” E kérdés tör elő a megsebzett keblekből. Mind a két kérdésre megadja a feleletet a felolvasott szent ige: „Imé, boldogoknak mondjuk a tünni tudókat. Jóbnak türesét hallottátok és az Urtól való végét láttátok, hogy igen irgalmas az Ur és könnyörületes.”

Tudjuk, hallottuk, hogy Jób, a kegyes férriu mennyit szenvedett, türt, de azért hitét, Istenbe vetett bizodalrát el nem vesztette. Tudjuk, hallottuk, hogy Jóbot, kit annyi csapás ért, ki annyit szenvedett, miként áldotta meg a bőkegyelmű Isten hűségéért. Téged is, kesergő özvegy, meglátogatott az Ur, súlyos csapást mért reád, elvette mellőled a kenyérkereső férjet. Nehéz időknék nézel elébe, de azrét ne csüggedj, ne veszítsd el az Istenbe vetett bizodalradat. Ő, ki Jóbot megvigasztalta, nem hogy téged sem magadra, őneki van hatalma arra, hogy téged is megnyugtsson. Bizzál csak az Urban, hagyd reá utadat, ő megcselekszi, kis fiaddal együtt megsegít, hisz ő az özvegyek örízője és az árváknak atyja.

És te zokogó özvegy édesanya, ti jó testvérek, kik a megboldogultban szerető gyermeket, igaz testvért sirattok, ne legyetek kishitűek, ne adjátok át magatokat a bánatnak, hanem tekintetek fel az égre, honnan hallatszík a vigasztaló szózat: „Ne sirj!” Az életnek fejedelme, a Krisztus megvigasztal benneteket is az ő boldogító evangéliumával!

Ti pedig kedves rokonok, jó barátok, kiknek szintén fáj a tőle való megválás, őrizzéték meg emlékét szívetekben s gondoljatok mindig szeretettel az elköltözött jó rokonra, hű barátúra!

Az Ur kegyelmes, irgalmas! Azért ti gyászoló testvéreim bizzatok könnyörületességében s hordozzátok türelemmel, Istenbe vetett bizodalommal a bánat keresztjét, vegyetek példát a kegyes Jóbtól, az Ur el nem hagy benneteket, ha türelemmel viselitek a reátok mért csapást, megsegít, megvigasztal, boldogít itt és egykoron amott a mennyországban! Amen.

Sárszentmiklós.

Haniffel Sándor, ev. lelkész.

Temetési beszéd

1925. aug. 7-én Huszti Katica keresztleányom temetésekor.

Jób. 1, 21.

Gyászoló Testvéreim a Krisztusban!

Az égből szállott alá egy kis élet, mint az örökkévalóság Lelkéből való lélek. Gyönyörű volt a hivatása. Azért küldötte a jó Isten, hogy megnézzze: szeretik-e egymást az emberek. tudnak-e hűségben élni, hűséggel munkálkodni és törődnek-e az ő nagyságos dolgaival. Angyalszárnyakon indult el utjára. És amint általsuhant csillagos, fényes világokon, aransugár varrogatta meg ruháját. Ismeretlen napok odaadták néki fényüket, ragyogásukat, a kék ég a mosolygását és amint egyre közelebb ért erre a földre és meglátta az embereket, égi jelet keresett ahol leszállhasson.

A jó Isten megmutatta néki, hogy hová menjen. Ott világított a jel egy kicsike családnak Istentől megáldott hajléka felett, mint ama bethlehemi csodálatos éjszakában a bölcseket, elvezető csillag. És bekopogtatott és eljött. Magával hozta az Istennek békességét, a Krisztusnak szeretetét, a Szentlélek tisztaságát, hogy áldás és boldogság lehessen itt a földön. Ezüstös, fehérterítős éjszaka volt, amikor közénk ért és első tekintével megölelt bennünket. Verőfényes gyönyörű tavasz lett másnap reggel, hogy virágos és pázsitos lehessen a föld, ahol három ember térdrehullva mondot köszönetet a jó Istennek a kiárasztott végtelen nagy kegyelemért. Az Úr adta, áldott legyen az ő szent neve! Mint mikor álomtalan, hideg téli éjszakában bátortalanul megmozdul az első tavaszi szellő és megcsókolja az életre induló erdőket, mezőket, kerteket, úgy csókolgatta az Istennek szeretete az édesapát, az édesanyát, a nagyanyát és mindazokat, akik együtt örültek egy boldog család kibeszélhetetlen nagy örömében. Az Ur adta, áldott legyen az ő szent neve!

És a gyermek elkezdte írni az ő kicsike élete csodálatos történetét. Édesanyja megcsókolta: odaírta a lelkébe. Édesapja megölelte, nagyanyja megsimogatta, becézgette, ápolgatta: mind mind a lelkébe beleírta. Látta a szép, tiszta és példás családi életet, az élő, meleg hitet, a soha meg nem lankadó reménységet: kicsi lelke megmozdult, amikor belevéste: ezt is elmondom a jó Istennek. És multak a napok, a hetek, a hónapok... mosolygós tavaszról verőfényes nyár lett... a kicsi gyermek növekedett Isten és emberek előtt való kedvességben. Megismerte már azokat, akik foglalkoztak vele és akik szerették. Micsoda boldogság volt első szavát hallani, első ölelését érezni! Az Ur adta, áldott legyen az ő szent neve!

De az élet tavasza olyan hamar elbúcsúzott tőlünk. A hála-

adó boldog imádkozásba olyan korán belerezgett és belesajgott egy fájdalmas megézés, egy rettenetes gondolat: kicsi virágunkat megérintette az elmulás. Betölt a hivatása, el kell mennie. Ártatlan kis lelkét teleírta már minden széppel, jóval és gyönyörűvel, amit csak körülötte látott és ami feléje sugárzott. Könnyes szemekkel állottunk ott az ágya mellett, amelyből tudtuk, hogy nem lesz soha többé felkelése... És amikor tegnap hajnalban a megfáradott éjszaka oszladozó sötétjében minden elvégeztetett, kicsi lelke újra átalsuhant csillagos, fényes világokon. Levetette aransugár ruháját. Szeme ragyogását visszaadta ismeretlen napoknak, mosolygását a kék égnek és úgy ért hajnalébredéskor a jó Isten elé, mint ahogyan elindult: angyalszárnyakon, ártatlanul, tisztán és boldogan.

Elment. Nékünk pedig megmaradt a szomorúság és fájdalom. Könnyeink leomló záporában hiába játszadozik a szivárvány! Mi csak ezt a koporsót látjuk, amely mindörökre bezárta a mi kis leányunkat.

De nem panaszkodunk. Akiket a jó Isten szeret, azokat megdorgálja. Az Ur adta, az Ur vette is el, áldott legyen az ő szent neve!

Édes Testvéreim, szülők, nagyszülő, telljék meg a lelketek a mi hitünknek ezzel a szent vallomásával. Köszönjétek meg a jó Istennek, hogy nektek adta és hogy közöttetek mindez ideig megtartotta. Ne csak a fájdalmat éreztétek, hanem lássátok meg azt a sok szépséget, verőfényt, mosolygást és boldogságot, amelyet a ti kis leányotok a számotokra jelentett. Amíg itt volt a földön, szemének minden sugarával megáldott benneteket. Most onnan a mennyországból vigyáz Reátok. Hozzátok kapcsolódott a szeretet szálaival. Töletek még a halál sem szakíthatja el, mert a szeretet mindeneken, még a halálon is diadalmas.

Őriztétek meg kedves emlékét ott a ti szívetekben. Valahányszor rá gondoltok, mindig legyen egy imádságtok, amellyel érette könyörögtök. Aztán soha el ne feledjétek: a koporsó csak itt a földön választ el és nem olyan rettenetes a halál, hiszen az annak a lépcsőnek első foka, amely a mennyországba felvezet.

Aztán lássátok meg a ti kötelességeiteket. Odahaza a ti kis fiatok minden nagy reménykedve várja elveszített testvérkéjét. Szeressétek az élő. Vigyázzatok rája! Neveljétek igazságban, becsületben és tanítsátok meg arra: azoknak, akik a jó Istent szeretik, a megpróbáltatások is, a gyász is és még a halál szomorúsága is javukra szolgál.

Itt a földön nagy a szomorúság: egy kis angyallal szegényebbek lettünk. Ott a mennyekben nagy az öröm: egy kis angyallal több van az üdvözültek seregében. Az Ur adta, az Ur vette is el, áldott legyen az ő szent neve mindörökké. Amen.

Szombathely,

Schöck Gyula
ev. püspöki másodlelkész.

IV. Képek s idézetek a szentíráshoz.

1. Szenth. u. 12. v. Ev. Márk. 7, 32—36. Egy süketnéma valóban szájalomraméltó szerencsétlen ember. Mivel soha egy hangot sem hallott, beszélni sem tud. Jertek, képzeletben menjünk el Vácra és lépünk be országunk siketnéma intézetébe. Mily szomorú kép. A szeretet és tudomány igyekszik enyhíteni a siketnémák szomorú sorsát. Tettünk-e, áldoztunk-e valamit értettük? Még szerencsétlenebb még betegbb az az ember, aki süketnéma Istenével szemben, ki Isten igéjét hallani s azt megtartani nem óhajtja, kinek ajkán Istent dicsőítő ének nem fakad és Istenhez szívből imádkozni nem akar. Ilyenek vannak községünkben, környezetünkben is. Mit tettünk meggyógyításukért? E szerencsétlen embereknek is egyedüli igaz orvosa: *Jézus*. Menjünk Jézushoz, vigyük oda betegeinket. Jézus azonnal meglátja a beteget, felismeri a bajt s megadja a helyes orvosszert. A süketnémához egy különleges új nyelven képek és jelek által beszélt. A testi baj mellett meglátja a lélek sebét, a bűnt. A külső jelek által a belsőt, a lelket, az egész embert is meg akarja menteni. Reá mutatván a baj és szerencsétlenség tulajdonképpen okára, a bűnre, az *Égre* céloz, honnét jó a mi egyedüli segítségünk. Csak ha az Ur megsegítő kegyelmében *bizunk*, akkor hangzik mifelénk is a megváltó szó: *Effata*, azaz nyilatkozzál meg s leszünk Isten igéjének buzgó hallgatói és mindek álmélgódására csodás szószólói.

2. Szenth. u. 13. v. Luk. 10, 23—37. Az emberiség és a világ legfontosabb és legégetőbb problémája a lélek üdvössége. A háboru borzalmái után, látván a templomok zsufolttságát, minden felekezetbelinek a vallásos élet terén kifejtett tevékenységét, a lelki üdv után való vágy mintha erősebben nyilatkozna meg. Mindnyájunk előtt — még ha „törvénytudó”-nak is hívnak bennünket — a legfőbb kérdés: „Mif cselekedjem, hogy az örök életet elvegyem?” Ezzel a kérdéssel menjünk én, te meg ő Jézushoz. Ezzel a kérdéssel és problémával kellene legelőször is foglalkoznia a kereszténynek mondott államok követségének, népek szövetségének, a hágai békepalotában gyülesezőknek. És Jézus az irgalmas szamaritánus példájával megadná reá a feleletet: „Szeresd Istent s felebarátodat mint önmagadat!...” Ha élni, üdvözülni akarsz: „Eredj el és te is akképen cselekedjél.”

3. Szenth. u. 14. v. Luk. 14, 11—19. A hit egyik szép jele és virága a *háladatosság*. Azért mondá az Ur a tiz közül visszajövő és halálját kifejező bélpoklosnak: „A te hited megtartott tégedet.” Luther a második parancsolat magyarázatában így szól: „Istent minden szükségünkben segítségül hívjuk, imádjuk és hálaadással dicsőítsük.”

„Jeruzsálemben az olajfák mellett egy piramisokkal körül-vett óriási sirkő van. A mohamedánok valahányszor e sirkő mellett elhaladnak, kötelességüknek tartják, hogy e sirkövet kövecsekkel meghajigálják e szavakkal: „Átkozott legyen az, ki szülői ellen hálátlanságot tanusít!” A monda szerint ugyanis e sir Absolon sirja, ki királyi atyját üzte ki otthonából.” (Pf.)

4. Szenth. u. 15. v. Máté 6, 24—34. Nem lehet két urnak szolgálni. Ez éppen olyan igazság Európában, mint Ázsiában. Egy munkás nem szolgálhat egyszerre két gyárban, egy szolgáló két asszonynál, egy katona két Urnak, egy polgár két hazának. Még kevésbé szolgálhatunk Istennek is és a Mammonnak is. Isten nem fél, hanem egész szívet, nem fél, hanem teljes odaadó hű szolgálatot kíván. (Stöcker.)

A kereszténységgel egy nem fér össze sohasem: az *aggodal-maskodás*. Mária a jobb részt választotta. „Az Ur gondot visel.” „Hagyjad az Urra a te utadat, bizzál ő benne és ő megcselekszi.”

„Ne kérdd

5. Tovább a titkot, mit jótékonyan
Takart el istenkéz vágyó szemedtől.
Ha látnád, a földön mulékonyan
Pihen csak lelked s tul örök idő vár:
Erény nem volna itt szenvedni többé.
Ha látnád, a por lelkedet felissza:
Mi sarkantyuzna, nagy eszmék miatt,
Hogy e muló perc élvéről lemondj?”

(Madách: Az ember trag.)

6. „Egyetlen valóban komoly dolog van a világon és ez a halál.” (Id. Dumas: Gr. Monte Christo.)

7. „Mi is hát tulajdonképen az élet? Egy rövidke alázatos ácsorgás Halál öfelsége előszobájában.”

(Id. Dumas: Gr. Monte Christo.)

8. „Még alig hogy játszánk apáink térdén s már
Maholnap ott alszunk nagyapáink mellett...
Csak annyi az élet, mint futó felhőnek
Árnya a folyón, mint tükrön a lehellet.”

(Petöfi: Még alig volt reggel.)

9. Az ősi Babilonban, ha középületet emeltek, minden téglába beleégették a király képét. Egy európai muzeumban mutogatnak egy olyan téglát, melyen a királynak képét majdnem egészen felismerhetetlenné teszi egy kutyanak a lábnyoma. Valószínűleg akkor futott rajta végig az eb, mikor a téglá még nedves és puha volt. Az emberi lelken is vagy a bűn nyoma fedi el Istennek képét, vagy pedig az Isten képe diadalmaskodik mindjobban a bűn körvonalai felett. Milyen képet mutat a te lelked? (Prot. Árvaházi Naptár, 1922.)

10. Egy helyütt olvastam egy csodaorvosról, akiről két em-

ber beszélget. Az egyik azt mondja róla, hogy tisztán lelki ráhatással fizikai (testi) betegségeket tud gyógyítani. Meg tudja-e gyógyítani az egyetlen spirituális betegséget? — kérdi tőle a másik.

Mi az egyetlen spirituális betegség? — kérdé viszont amaz.

Az, ha az ember azt hiszi, hogy teljesen jól van... (Cherterton: Péter Brown ártatlansága.)

11. Gilmour James, Mongolország úttörő misszionáriusával történt egyetemi tanuló korában. Egy barátja beszélte, akivel együtt lakott, hogy egy napon sör kerül a szobájukba. Gilmour csöndesen kinyitotta az ablakot, kiöntötte a folyadékot az útcára e szavakkal: „Inkább Isten földjére, mint képmásába.”

12. „Ne könnyű pénzszerzéssel igyekezzenek az emberek magukat fenntartani, honem oly *munkával*, mely az egyénen kívül, az *államnak* is hasznára válik” (Gróf Teleki Pál magyar miniszterelnök 1921. évi ujévi beszédéből.)

13. A Coburgban tartózkodó magyar barátságáról híres Ferdinánd bolgár király azt mondá: „Ezer mérföldről is megértem a magyar nemzet rettenetes fájdalmát, de minden lesúlytott nemzet, melynek *hite* Istenben van, újra felemelkedik.”

14. „A különböző vallások mindegyike egy-egy kapu ugyanabba a városba.” (Indiai közmondás.)

15. „Minden *méhcsalád* egy organikus egészet, egy szorosan egybekapcsolódó láncot képez, mely semmiféle törést szakadást nem szenvedhet. Az egyes méh tönkre megy, ha a többitől elszakad. Ugyanez áll országunk nagy családjára és népére is.”

16. „A *nevelő legyen megszemélyesítője a nemzeti gondolatnak*, hordozója a nemzet vágyainak, törekvéseinek, a ki ily lélekkel fog hozzá a neveléshez, művésze lesz annak csakhamar kellő gyakorlat és tanulás után.” (Zrinyi reáliskola 1925. évi értesítőjében Vass Miklós „Nevelés és nemzeti eszme c. munkájából).”

17. Ha valamikor, úgy ma kell az iskolában *lobogó hit* önfeláldozó *szerepet* nemzeti igazságainknak, feladatainknak világos látása, azért kellenek most minden iskolában *nemzeti eszmétől* Isten igazságától ihletett művészi, prófétai, *apostoli lelkek*.

— (U. o.)

Lelkipásztor teendői. Egyház és isk. élet.

VII. Reggeli levél

Pszichotechnika a magyarországi lelkész,
tanár és tanítóképző intézetekben.

Igen tisztelt Szerkesztő Ur!

A jó multkor egy népszerű természettudományi folyóiratban, a „Szabad Egyetem”-ben, Bálint Antal laboratórium vezető érdekes ismertetését olvastam a pszichotechnikáról. Azt mondja: „A technika szédületes haladásának alig van nagyobb jelentőségű tényezője, mint az *anyagvizsgálat* tudománya. A szerkesztő mérnök egyetlenegy biztos lépést sem tudna tenni, ha a legnagyobb körültekintéssel és szakadatlanul fejlődő módszerekkel végzett anyagvizsgálat munkájában nem támogatná, ha a biztonságának és az anyaggal való takarékoságnak az elvét egymással harmóniába nem hozhatná. A mily természetes és önmagától értetődő dolog az *anyag ismerete*, akkor, ha technikáról, növénytermesztésről, vagy állattenyésztésről van szó, époly szokatlanul és idegenszerűen hangzik, hogy az *emberi társadalom* munkaszervezetét is csak úgy lehet a legcélszerűbben kiépíteni, ha módszeres vizsgálat alapján minden individiumnak lehetővé tesszük, hogy arra a helyre kerüljön, amely egészségének, képességeinek és erkölcsi habitusának a legjobban megfelel. Ez a szokatlanság és idegenszerűség azonban már nem tart sokáig, mert világszerte egy csapásra megindult a mozgalom az orvostudomány mellett az *emberi képességek* és *emberi erkölcs* megvizsgálására szolgáló tudomány felépítésére. A XX. század e kiváló jelentőségű új tudományát első rendszerezője az amerikai Harward-egyetem professzora, Münsterberg Hugó 1914-ben megjelent munkájában *pszichotechnikának*, vagyis *képességvizsgálatnak* keresztelte el.”

A képességvizsgálat különösen a háború óta terjedt el. Pszichotechnikai vizsgálat alá vették a hadseregnél, különösen az aviatikusokat, automobilvezetőket. Megállapították a fejsérüléses katonák munkaképességét. Berlinben a közúti villamos vasútnál 1919. évben vezették be a képességvizsgálatot s azóta évenként az elektromos áramban 12—24% megtakarítást érnek el. A vonat- és kocsivezetők pszichotechnikai kiképzése révén óriási számban csökkent a balesetek, a telefonisták képességvizsgálata folytán, a hibás kapcsolások száma. „Németországban pszichotechnikai vizsgálat alapján válogatják ki több kereskedelmi iskola tanulóit, valamint a tehetséges növendékeket. Egyes iparágakban, mint pl. a könyvkötőknél az ipartestület a felvételt pszichotechnikai vizsgálatokhoz köti. Hazánkban a

képességvizsgálatot először Vámosy Károly műegyetemi tanár vezette be 1921. évben. Az első nyilvános laboratórium 1924. szept. 15-én nyilt meg az Állami Munkaközvetítő helyiségében Budapesten."

Igen tisztelt Szerkesztő Ur! A képességvizsgálat szerintem nem valami újkeletű dolog. Hiszen a mindenható és mindentudó Isten fenséges laboratóriumában a bibliában már régtől fogva be van ez vezetve, csak a gyakorlatban nem alkalmazták s nem alkalmaztuk eléggé. I. Tess. 5, 21-ben az az utasítás szól felénk: „*Mindent megpróbáljatok, a mi jó, azt megtartsátok!*” I. Ján. 4, 1. azt olvassuk: „*Szeretteim ne higgyetek minden léleknek, hanem próbáljátok meg a lelkeket, ha Istentől vannak-e; mert sok hamis próféta jött ki a világba.*”

Egyházunkat tekintve különösen *evangéliumi vallásosság* és törhetetlen *magyar szellem* tekintetében kellene a lelkeket megvizsgálni.

A pszichotechnikai vizsgálatot megfelelő módon pl. nem ártana kiterjeszteni magyarhoni ág. h. ev. lelkész, tanár és tanítóképzőintézeteinkre is. A különleges magyar viszonyok, a mult szörnyű tanulsága, a szebb jövő előkészítése azt sűgja fülünkbe: *vigyázóbbak legyünk!* Mert nem lehet közönyös reánk nézve, kik tanítják és nevelik a magyarhoni gyülekezeteink s a nép leendő vezéreit: pásztorait, tanítóit és hitoktatóit, még kevésbé lehetünk közönyösek az iránt, hogy kik kapnak magyarországi lelkész, vagy tanítói állás elnyerhetésére oklevelet.

Eddig köztudomás szerint, sajnos úgy állt a dolog, hogy a gyenge képesítéssel bíró, hanyag tanulók, kik a középiskola 4-ik osztályából kimaradtak, a tanítóképezdekben jelentkeztek felvételre. Itt úgyszólván minden vizsgálat nélkül fel is vették őket s négy év mulva már mint okleveles kántortanítók irányozták a nemzet nevelését. A magyar ev. theológiára pedig jobbára a szegényebb tanulók jelentkeztek, kik nemzeti szellemükre való tekintet nélkül felvétettek s a lelkészi vizsga letétele után oklevelet nyertek. Így volt ez különben nemcsak az ev., hanem a többi felekezeti pap- és tanítóképzőkben is. S mi volt ez eredmény? Az, hogy intézeteink, véghetetlen naivságból s könnyelműségből oly egyének kezébe is adtak oklevelet, kik ismert pánszláv és pángermán, tehát az evangéliumi erkölccsel meg nem egyező szellemüknél fogva édes magyar hazánk mai siralmas helyzetének sírásói lettek. Ismertem iskoláinkban egy tanítót, ki bár alig tudott magyarul, tanítóképzőink egyike magyar oklevelet adott neki.

Az evang. tanári karunkból ugyan eddig nem ismertem (kivéve az erdélyi ev. szász tanárokat) magyarellenes, pánszláv, vagy pángermán tanárt, az oklevelet nyert lelkészek közül azonban sajnos ismerem egyeseket, kik most a Trianonnak örülve, az elszakított részen (sőt itthon is, kik a trianoni nemzetiségi tör-

vényekért a magyar kultúra rovására agítálnak) jó fizetésű magas állásokban élvezik — ám ki tudja meddig — árulásuk bérét.

A vesztett háború, a kommunizmus után elővigyázatból a m. kir. pénzügyőrség nagyon megválogatja, kinek adjon kocsmá vagy trafik jogot. Elkérik a kérvényező nemcsak saját, de apja s öregapja születési és családi bizonyítványát, egész családfáját, erkölcsi boznytíványát.

Evangélikusság s magyar megbízhatóság tekintetében sem ártana tán egy kis „képességvizsgálatot” tartani azok közt, kik különösen lelkész s tanítói vezetői állásokat akarnak nálunk betölteni. A teológiára s tanítóképzőbe csak teljesen hivatásos és magyarérezelmű egyének vétessenek fel.

Amint a mérnök anyagvizsgálat és ismeret nélkül egy biztos lépést nem tud tenni az építés terén, nagy Magyarország ujjáépítése, az igaz keresztyén valláserkölciség s magyarosodás fellendítése sem haladhat előre egy lépést sem mindaddig, míg teljesen tisztába nem vagyunk az ujjáépítésre képes és kész vezetőkkel.

Mi magyarhoni protestánsok, ha pszichotechnikai, vagy akár az Ur Isten ítélőszéke előtti vizsgálatnak vetjük is alá magunkat, nem lehetünk mások, nem szabad másoknak lennünk, csak buzgó *evangélikusoknak* s szívvel-nyelvel *magyaroknak*.

Szerkesztő Urnak kész híve:

Prédikátor.

Valláskönyvek.

1. *Vallástan.* Elemi és alsóbb fokú iskolák 1—6 o. tanulói részére. Összes hat osztály részére evang. vallási tananyag egy könyvben. (142 oldal.) — Ára 30.000 kor. — Nagyobb megrendelésnél engedmény. (II. kiadás.)

2. Ugyanez. *Religionslehre* c. a. Hatz József ig. tanító fordításában. Bibliatörténet, Káte Luther magyarázatával, ált. és magyar egyháztörténet bennfoglaltatik énekkel s szép erkölcsi versekkel. — Ára 10.000 kor, — Szegény tanulóknak fele ár, vagy gratis. Vizsonteladó hitoktatóknak, tanítóknak 30 % engedmény.

Mutatvány készpénzbeküldése ellenében.

Mindkettő egyet. gyűlés által elfogadva.

3. *Kleines Liederbuch.* — *Kis Énekeskönyv.* Magyarosodó németajkú tanulók részére. Egyházi énekek vallásos és hazafias magyar és német dalok gyűjteménye. — Ára 20.000 korona.

Megrendelhetők *Vértesi Zoltán* lelkésznel, Magyarbóly, Baranya megye.

**A „Hangya” Termelő Értékesítő és fogyasztási Szövetke-
zet A Magyar Gazdaszövetség Szövetkezeti Központja,
BUDAPEST, IX. Kőraktár-utca 32–34. sz.**

A gazdasági megerősödésnek, a földm. velés és kisipar boldogul-
lásának, az ország régi erejében való talpraállításánál legbiztosabb esz-
köze a szövetkezet szervezkedés.

A „Hangya” központ alaptőkéje jelenleg 17 000 000 000 korona.

A „Hangya” szövetkezetek száma Csehszlovákia területén 1950.
1924. évfolyamán a „Hangya” szövetkezeteknek szállított gazda-
sági és háztartási cikkek értéke 550 000 000 000 korona.

Magyarország megújításának és gazdasági függetlenségének tesz
szolgálatot minden magyar, aki „Hangya” üzletrészeket jegyez. Egy dr. ö.
üzletrész 12 000 korona.

Kormányrendelet értelmében a „Hangya” központ a szövetkezetek
útján árulóléghetéseket is elfogad tagjaitól, könyvecskék ellenében, a
legkedvezőbb kamatoztatás mellett.

Folyószámlabetéteket is elhelyezhetnek a tagok, a Hangya köz-
pontnál igen kedvező feltételek mellett. Hosszabb időre lekötött összegek
után magasabb kamát jár.

A tagok idegen pénznemekben fekvő tőkéit megtérítésre átveszi a
„Hangya” központ s utánuk előlívós kamatot fizet.

Hamerli József

vasnagykereskedő

Pécs, Király-utca 9. szám alatt.

Telefonszám 3. és 888.

**Cement, betonvas,
vasgerendák.**

Konyhafelszerelések.

*Épület vasalás. :: Kertészeti
cikkek. :: Mezőgazdasági gé-
pek, gépolaj, gépszir, S K F
golyós csapágyak.*

Tejgazdasági felszerelések, gépek.

RIEGER OTTÓ

ORGONAGYÁR
BUDAPEST,

X., SZIGLIGETI-U. 29. SZ.
(Rákosfalva). Tel. J. 93—45.

UJ

ORGONAKAT,
valamint hom-
lokzat-sípek
szállítását és
orgonajavítá-
sokat mérsé-
kelt árban,
szakszerű és
művészi kivi-
telben elvál-
lalunk.

Futász János

órá- és ékszerész

Pécs, Irgalmas-u. 2.

Karika gyűrűk

nagy választékban, divatos min-
táiban. Arany, ezüst ékszerek,
valamint arany, ezüst nikkell
és acél zsebórák. Fali és éb-
resztóórákban nagy raktár. Régi
ékszertárgyakat, avagy törtara-
nyat és ezüstöt becserelek, vagy
magas áron beváltok.

Zsoldos tanintézet!

az ország legrégebb középi-
skolai előkészítő intézete. A
legjobb sikerrel készít elő
magánvizsgákra, érettségire.

Összefoglaló tankönyv

a középiskola négy alsó osztá-
lyának teljes tananyaga két
kötetben.

Algebra és geometria

a középiskola teljes tananyaga oly-
módon feldolgozva, hogy tanár nél-
kül is megtanulható.

Me grendelhetők: Budapest,
VII. Dohány-utca 84. szám.

Telefon Jó.sef 124—47.

Államgépgyári

gőzcséplőkészletek,
„Asira“ gőzcséplőkészle-
tek, szalmakazalozók,
Lóherefejtők stb, stb.

és az összes mezőgazdasági
munkálatokhoz szükséges leg-
jobb gyártmányú mezőgazdasági
gépek és eszközök u. m.

ekék, vetőgépek, boro-
nák, fűkaszálók, arató-
gépek, répa és szecska-
vágók, darálóik, mor-
zsolók, rosták stb.

állandóan raktáron vannak.

Ajánlatokkal és felvilágosítások-
kal készséggel szolgál

A Magyar Kir. Államvasutak
Gépgyárának Vezérügynök-
sége Budapest.

Cipő

*szükségletét
szerezze be*

TURUL
cipőgyár R. T.

*fióküzletében PÉCS,
KIRÁLY-UTCA 15. SZ.*

*Turul cipő most is
a legjobb és legolcsóbb!*

Angster József és Fia

orgona és harmóniumgyár Rt.

PÉCS.

Készít uj
orgonákat
és harmo-
niumokat a
legtökélete-
sebb rend-
szerben. El-
vállalja or-
gonák át-
építését lég-
nyomatu
csőrend-
szerrel, tel-
jes javításo-
kat, tisztítá-
sokat és hangolásokat.

Uj homlokzatsipokat a legrövi-
debb idő alatt készít.

HA SZÉPEN SZÓLÓ

HARANGOT

AKAR RENDELNI

FORDULJON AZ

ECCLÉSIA HARANGMŰVEKHEZ

Budapest IV. Irányi-u. 27. szám.

Telefon: József 152—15, József 148—24, József 148—25.

Tiszta fémből, hangvilla szerinti pontossággal, messzeható és so-
káiig bűgő harangokat bármely súlyban és hangnemben 6 hét alatt
szállít. — Rendelések felvételeire kérjen díjtalan szakértői kiszállás!

A

LELKIPÁSZTOR

jelen számában meg-
jelent szép

„KÖNYÖRGÉS”

különlenyomatként

2000 koronáért a

szerkesztőségénél

MAGYARBÓLY

megrendelhető.